

Виховання – це процес соціальний у найширшому розумінні. З усім складним світом навколишньої дійсності дитина виходить у безкінечну кількість відносин, кожна незмінно розвивається, переплітається з іншими відносинами, ускладнюється моральним і фізичним зростанням дитини. Спрямувати цей розвиток і керувати ним – завдання кожного вчителя. У процесі виховання молодого покоління перед нами постає чимало складних і водночас важливих завдань. Як виростити гармонійну особистість? На які моральні цінності зорієнтовувати дитину? Як допомогти їй зберегти доброту, людяність, вірність своїм родинним витокам? Як підтримати допитливість учнів і зробити навчально-виховний процес цікавим для них і бажаним?

Перед вітчизняною системою освіти – завдання надзвичайної ваги: домагатися того, щоб діти зростали не лише здоровими й освіченими людьми, а й свідомими, творчими особистостями і патріотами України. Для цього потрібний системно-комплексний підхід до змісту процесу виховання, вибору методів і засобів взаємодії сфер впливу на учня.

На сучасному етапі розбудови української держави важливого значення набуло формування почуття патріотизму, національної самосвідомості учнівської молоді як запорука її активної участі в соціально-економічній діяльності. Тому навчально-виховний процес у навчальному закладі необхідно побудувати таким чином, щоб пробудити в учнів національні почуття, виховувати в них повагу та любов до свого народу, до його віковічних моральних і духовних здобутків, а також взаємоповагу та гордість за свою Батьківщину, і на цій підставі формувати суспільно-важливі особистісні риси громадянина України: національну свідомість, духовність, трудову активність, морально-етичну, фізичну, економічну та правову культуру. Адже національне виховання містить кілька складових.

Школа має стати тим місцем для особистості учня та вчителя, де духовно збагачуватиметься кожен учасник навчально-виховного процесу, формуватиметься громадянська зрілість і особиста відповідальність за свій внесок у національно-культурне відродження України, у розбудову держави. Дуже хотілось би, щоб дитина у школі не готувалася до життя, а жила, і тому важливо побудувати виховний простір так, щоб він сприяв гармонізації відносин між дітьми і вчителями, школою і родиною.

Метою виховної роботи є створення сприятливих умов для всебічного розвитку дітей, їхньої адаптації в соціумі, ціннісних орієнтирів, засвоєння морально-етичних норм, сприйняття власної індивідуальності, впевненості в собі, усвідомленому виборі саме здорового способу життя через пропаганду духовних надбань

українського народу, через заходи, спрямовані на виховання любові до рідної землі, усвідомлення самовизначення під час вибору професії, співпраця з батьками.

Основними завданнями виховної роботи є гуманізація виховного процесу, виражена у створенні умов для всемірного розвитку особистості, для спонукання її до самоаналізу, самооцінювання, саморозвитку, самовиховання; підтримання та зміцнення шкільних традицій, які сприяють створенню загальношкільного колективу; удосконалення методичної майстерності класного керівника, спроможного компетентно здійснювати виховну діяльність; розвиток учнівського самоврядування.

На сучасному етапі розвитку суспільства педагогічний колектив школи розуміє потребу докорінного переосмислення виховної системи, тому, насамперед, виходить із таких позицій: визнання того, що школа – це навчальний заклад, який має відповідати потребам і умовам сучасного стану соціального розвитку України та забезпечувати освітні потреби; школа має бути конкурентоспроможною та престижною, а це можливо лише в режимі неперервного розвитку і творчого пошуку прогресивних технологій, методик зростання професіоналізму на педагогічному й управлінському рівнях.

Вирішення поставлених завдань можливе лише в атмосфері доброзичливості, довіри, співробітництва, відповідальності на всіх рівнях шкільного педагогічного простору.

Зміст системи виховання учнів як у процесі навчання, так і в позакласних заходах реалізуємо через такі складові: національне, громадянське, патріотичне, трудове, фізичне, екологічне виховання, формування соціально спрямованої особистості.

У цьому навчальному році педагогічний колектив школи велику увагу приділяв національно-патріотичному вихованню, яке було спрямоване на формування ціннісного ставлення особистості до суспільства та держави, до людей, себе, природи, праці та мистецтва.

Проблема патріотичного виховання як соціального явища цікавила людей з давніх часів та особливо актуальною є на сьогодні. Період шкільного віку характеризується тим, що дитина не усвідомлено, але міцно засвоює погляди, оцінки, манери поведінки оточуючих її людей, формуються моральні риси характеру, поведінкові стереотипи та ціннісні орієнтації, закладаються основи для формування патріотичної свідомості. Потрібно оперувати такими духовними поняттями, як віра, надія, любов й обґрунтовувати це реальними фактами з життя, тому що теорія й практика повинні бути рівнозначними. Патріотичне виховання підростаючого покоління завжди було одним з найважливіших завдань сучасної школи, адже дитинство і юність — сама благодатна пора для виховання відчуття

любові до Батьківщини. Безумовно, патріотичне виховання підростаючого покоління – основа стабільного розвитку країни в майбутньому. Цей процес тривалий за часом, складний за змістом і достатньо розбалансований з погляду методичного здійснення.

Патріотизм — одна з найважливіших рис всебічно розвиненої особи. У школярів повинне вироблятися відчуття гордості за свою Батьківщину і свій народ, пошану до його великих звершень і гідних сторінок минулого.

Тому впровадження ідеї національно - патріотичного виховання учнів розпочинаємо вже в 1-му класі у процесі навчання. Важливе місце в молодших класах посідає тема Батьківщини. Учителі Рузак М.Ю., Кухарська Л.М., Харчук Г.С., Нижник Г.В., Бойчук З.Д. розповідають учням про нашу рідну Україну, її минуле та сучасне, знайомлять із гербом, прапором, гімном – символами незалежної держави, проводять екскурсії у музеї школи, куточку бойової Слави, прищеплюють навички дисциплінованості, дають уявлення про мораль і право. Важливо, що у початкових класах є предмет: «Я і Україна», «Громадянська освіта». А зараз хочеться послухати вчителів початкової ланки.

Сила виховного впливу залежить від того, наскільки він індивідуальний для розкриття духовного потенціалу особистості та виховання правової культури. Тим більше, що різним школярам потрібен різний час для того, щоб обдумати ситуацію в країні, перебудувати свою свідомість, знайти своє місце в житті. В темпах такої перебудови проявляється особистість, рівень її правової вихованості. Тому в системі правової діяльності індивідуальна робота з вихованцями посідає пріоритетне місце. Для успішної реалізації завдань громадянського виховання школа діє, як відкрита система, органічно пов'язана з життям суспільства, яка взаємодіє з батьками, громадськістю. А орієнтація на завтрашній день суспільства і разом з тим забезпечення духовно багатого, повноцінного буття школярів сьогодні – найважливіший аспект особистісно зорієнтованого цілісного підходу до національно-патріотичного виховання та його зв'язку з життям. В підґрунті національно-патріотичного виховання перебуває формування у молодого покоління культу рідного дому, села, пращурів; виховання усвідомлення незалежності особистості до свого народу, нації, патріотизму; формування історичної пам'яті, громадянської позиції; формування соціальної активності, поваги до таких цінностей, як свобода, рівність, справедливість. Під час виконання цих завдань педагоги використовують різноманітні форми та методи роботи.

Учні школи не забувають про тих, хто пройшов через вогненні роки війни, турбуються про них, адже в живих залишилося лише два ветерани. Пам'ять і турбота – ось чим ми, педагоги та наші вихованці, можемо віддячити нашим дідам та прадідам за їх подвиг. Де немає пам'яті – там немає майбутнього. Традиційним є проведення Вахти пам'яті до Дня Перемоги. Учні вітають листівками ветеранів та

воїнів-афганців. Хвилюючим не лише для учнів школи, а й для мешканців села є дійство, що організовується 9 травня. Покладається гірлянда, вінки, квіти доobelіска Слави, до підніжжя пам'ятника воїнам – афганцям.

Усіма класними керівниками проводяться уроки мужності з нагоди відзначення Дня Збройних сил України, Дня Перемоги, Дня вшанування жертв війни, Дня партизанської Слави, Дня виведення військ з Афганістану, уроки скорботи та пам'яті жертв голодомору. Були проведені загальношкільні лінійки до Дня Соборності (вчитель історії Сарапіна Г.І.), пам'яті героїв Крут (педагог-організатор Мельничук Л.І.). Класним керівником 11класу Сайчук М.В. був організований і проведений вечір, присвячений визволенню України від фашистсько-німецьких загарбників. Учнівським пресцентром на районну виставку була випущена стінна газета, яка мала назву «Хода історії: УПА і сьогодення». Майже всі ці події відносяться до минулого, про які потрібно не забувати. Але болить душа, серце обливається кров'ю, що наша країна перебуває в стані війни. У лексиконі з'явилися словосполучення «Воїни АТО», «Небесна сотня», «Герої не вмирають», «Революція Гідності», діти вітаються словам «Слава Україні!», «Героям слава!». Учнями 10класу була випущена стінна газета, присвячена річниці Революції Гідності (класний керівник Карніц С.І.).

За роки існування школи у нас з'явилися певні традиції щодо організації та проведення різних свят. Це: вечір – зустрічі з випускниками школи, свято осені, новорічні свята, прихід Святого Миколая, День вчителя, посвята в козачата, родинні свята.

Надзвичайно велика роль у вихованні справжніх патріотів належить школі. Шкільне виховання справді спрямоване на те, щоб сформувати дитину свідомим українцем. Починаючи з молодого віку, дітям прищеплюється любов до рідної мови, культури, природи, малої і великої батьківщини. Проте, на жаль, поза школою молодь дуже часто потрапляє в таку атмосферу, яка нівелює, а то й руйнує національно-патріотичний багаж, закладений школою. Національним нігілізмом, космополітизмом пронизана сфера розваг, видовищ і дозвілля молоді. А те, що діти бачать з екранів телевізорів та в комп'ютерних клубах, то взагалі складається враження, що хтось зумисне хоче знищити нашу духовність. Здається саме зараз школа залишається тим єдиним осередком, який по-справжньому виховує в учнів кращі людські риси. І надзвичайну роль у цьому відіграє такий предмет як література, яка за своєю школою цінностей формує духовно-інтелектуальний світ справжнього громадянина. Адже попри всі принади комп'ютера, книжка, має свою унікальну магію, тому що так важливо чути художнє слово.

До виступу запрошую вчителів української мови та літератури.

У цьому навчальному році вчителем укр.мови та літ. Смаль С.І. був проведений виховний захід, присвячений річниці Лесі Українки. Сайчук М.В. і Мельничук Л.І.

провели заходи до Дня народження Т.Г.Шевченка. Ці заходи були доповнені презентаціями.

Складовою патріотичного виховання є виховання майбутнього воїна Збройних сил України. Для цього вчителі Романюк С.І., Венгерський В.В. здійснюють ідейну та морально-психологічну підготовку учнів, формують такі риси характеру, як фізична витривалість, моральна стійкість, мужність, відвага, готовність до самопожертви заради шляхетної ідеї. Життя вимагає поглиблення та розширення теоретичних знань під час різноманітної практичної позаурочної виховної роботи. Кожного року учні школи брали активну участь у районній військово - патріотичній грі «Зірниця», тепер гра «Джура», фестивалі «Нащадки козацької слави». Агітбригада «Позитив» зайняла I місце на районному фестивалі «Молодь обирає здоров'я». Проте потрібно проводити не лише спортивні змагання, а й організувати конкурс стрийової пісні, з метою формування здорового способу життя, підвищення соціальної активності.

У вихованні справжнього громадянина патріота незалежної України зростає роль вітчизняної історії, її немеркнучих сторінок. Національно-патріотичні цінності формуються у школярів завдяки козацької педагогіки. Адже за влучним виразом Д.І.Яворницького козаки «виступали носіями високої громадянськості». Козацькі звичаї та традиції спонукають підростаюче покоління до оберігання кращих історичних надбань нації. Козацькі ідеали перебувають ще й сьогодні в пам'яті, мовленні та традиційних діях народу. У школі діє Козацька Республіка. Виховуючи школярів на принципах патріотизму, героїзму, національно-державних традиціях українського козацтва, на високих прикладах лицарства, педагогічний колектив використовує різні форми і методи виховання, які б захопили дітей, зацікавили, дали можливість їм розвинути свої найкращі якості. А зараз хочу надати слово педагогу – організатору Мельничук Л.І.

Проте хочеться, щоб у Козацькій Республіці частіше проводилися лицарські турніри, змагання між куренями, щоб козачата пам'ятали свій девіз, хто курінний отаман, чиє ім'я носить той чи інший курінь.

Патріотизм, як одна з найбільш значущих вічних цінностей, є фундаментом державної будівлі, ідеологічною основою його життєздатності. У суспільній свідомості стали видозмінюватися такі цінності як Батьківщина, вірність героїчним традиціям минулого, обов'язок, честь, самовідданість. Через засоби масової інформації, твори мистецтва транслюють далеко не кращі зразки масової культури. У підлітків проявляється байдужість до своєї Батьківщини, негатив по відношенню до співгромадян, які проживають в інших регіонах нашої країни. Насторожує і те, що розвиваються націонал-радикальні організації, які прагнуть мати свій вплив на

молодь. Про негативні чи позитивні явища серед учнівської молоді розповість соціальний педагог Худоба П.В., так як це входить в його діагностичну діяльність.

Патріотизм реалізується в служінні Батьківщині поряд з законослухняністю, любов'ю до рідної природи. Багато що пов'язує людину з місцем, де вона народилася і виросла. Рідний край, його люди, природа, пройшовши через свідомість, стають частиною людської долі. Де б ми не жили, на якій би мові не говорили Україна – наша велика, єдина Батьківщина. Проте у кожної людини є ще і свій, милий серцю куточок землі, де вона побачила світло сонця, зробила перші кроки, отримала путівку в життя. Це місце незрівняне ні з чим іншим. Це наш поріг життя, наша мала Батьківщина. Патріотичне виховання учнів починається з пізнання саме малої Батьківщини, з пізнання запахів прямих степових трав, таємничого дихання морських глибин, співу жайворонка у піднебессі, маминої колискової, мудрого татового слова. Батьківщина без нас обійтися може, ми без неї – ніщо. Цю велику істину, на яку звертав увагу В.Сухомлинський, повинна розуміти і відчувати кожна дитина.

Учні школи брали участь в історико - географічній експедиції «Історія міст і сіл Волині», матеріали якої були представлені на районну виставку. Школярі є учасниками шкільних, районних, обласних конкурсів малюнків. Нещодавно у школі діяла виставка «Україна – очима дітей». Кращі роботи були відібрані на область. Завдяки відомого краєзнавця, на жаль, покійного Чучмана Леоніда Петровича, у школі є куточок «Волинь моя сонячна», Герб школи. У музеї історії школи на стенді написаний Гімн школи, слова якого належать нашій Нижник Г. В., а музика Бондисеву М.В. Але чомусь усі ми за нього забулися, а його потрібно, щоб наші учні знали і виконували.

Вчителі школи розуміють важливість і необхідність екологічного виховання, тому в позакласній роботі намагаються формувати бережливе ставлення учнів до природного середовища. Традиційними заходами цього напрямку є: трудовий десант на пришкільних клумбах, території школи, пам'ятників; операція «Посади дерево»; прибирання урочища «Звіринець». Марія Василівна разом зі своїми дітьми, на добровільних засадах, прибирає територію біля автобусної зупинки, дорогу до храму.

Найдоцільнішими й найефективнішими формами позакласної роботи є учнівські гуртки, де учні задовольняють свої інтереси, індивідуальні запити. У гуртку «» (керівник Шепшелей О.А.) діти вчать не лише співати, але й опановують навички гри на народних інструментах і стали відомими «Народними музикантами». Народні музики відібрані на районний огляд художньої самодіяльності, який має назву «Ми діти твої, Україно», а також ансамбль «Мрія», який буде виконувати

пісню «Моя ти Волинь», солістка Оля Ліпковська. Народна практика музичного виховання виробила чимало засобів розширення естетичного та художнього досвіду дітей, пробуджує творчі здібності у різних видах музичної діяльності.

У процесі занять у гуртку «» (керівник Бешко М.В.) діти набувають певних трудових умінь, опановують прийоми ручного шиття, вишивання, різьби по дереву, навчаються практично осмислювати свою роботу, працювати індивідуально. Поряд із цим Микола Володимирович знайомить учнів з народним декоративним мистецтвом, яке пробуджує любов до рідного народу, сприяє розвитку художнього смаку, навчає оцінювати художні якості речей. На заняттях чимало уваги надано естетичному та трудовому вихованню, у дітей керівник виховує любов і повагу до праці, відчуття господаря колективу, необхідність працювати на благо суспільства, розвиває цікавість та інтерес до справ старших, повагу до людей праці. Роботи гуртківців кожного року представлені на районній виставці декоративно-ужиткового мистецтва. Хочеться надати слово керівникам гуртка, які доповнять мене.

Патріотизм - це відчуття гордості своєю вітчизною, його історією, звершеннями. Це прагнення зробити свою країну красивіше, багатше, міцніше, щасливіше - в цьому національна гордість і гідність народу, згуртованого патріотичними відчуттями як суспільним цементом. Патріотизм як піднесене відчуття, незамінна цінність і джерело, найважливіший мотив соціальної значущої діяльності, найповніше виявляється в особі, соціальній групі, що досягла вищого рівня духовно-етичного і культурного розвитку. Дійсний, духовний в своїй основі патріотизм припускає безкорисливе, беззавітне аж до самопожертвування служіння Вітчизні.

Готуючись до педради, я зустріла один із творів, де учень писав, що хоча він не носить вишиванки, не танцює гопак, і розмовляє в основному російською, але ніколи не за яких умов не покине Україну. І хочеться вірити, бо якщо хоч якийсь зернятко моралі проросте в серцях наших учнів – то це буде нашим учительським внеском у загальнодержавну справу виховання нового покоління українського народу.